

ภูมิอากาศจังหวัดพะเยา

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดพะเยาตั้งอยู่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 740 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 6,335 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดเชียงราย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดแพร่และลำปาง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดน่านและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดเชียงรายและลำปาง

ลักษณะภูมิประเทศ

พะเยาเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในระดับความสูง 200 – 1,000 เมตร จากระดับน้ำทะเล มีเทือกเขาล้อมรอบ ทั้งทางด้านตะวันตก ตะวันออก ใต้ และทางตอนกลางของจังหวัดโดยทอดเป็นแนวยาวจากเหนือจรดใต้ ภูมิประเทศจึงมีลักษณะเป็นที่ราบระหว่างภูเขาเต็มไปด้วยป่าไม้เบญจพรรณ บริเวณที่ราบดังกล่าวและที่ราบลุ่มแม่น้ำอิงและแม่น้ำยมเป็นบริเวณที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก

สภาวะอากาศทั่วไป

ลักษณะอากาศของจังหวัดพะเยา ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของลมมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล 2 ชนิด คือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูหนาว ทำให้จังหวัดพะเยามีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป กับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน ทำให้จังหวัดพะเยามีฝนตกทั่วไป

ฤดูกาล

ฤดูกาลของจังหวัดพะเยา พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น 3 ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยเฉพาะในเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปี

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นระยะที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเข้าสู่ประเทศไทย อากาศจะชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนกันยายน

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้งแล้ง เดือนที่มีอากาศหนาวที่สุดคือเดือนธันวาคม

อุณหภูมิ

จังหวัดพะเยาตั้งอยู่บริเวณภาคเหนือตอนบน พื้นที่ส่วนใหญ่มีภูเขาล้อมรอบ ทำให้มีอากาศหนาวเย็นในฤดูหนาว อุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 25.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.0 องศาเซลเซียส โดยมีอากาศร้อนที่สุดในเดือนเมษายน เคยตรวจอุณหภูมิสูงสุดได้ 42.0 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2526 ส่วนในฤดูหนาวมีอากาศหนาวเย็น อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 20.4 องศาเซลเซียส โดยมีอากาศหนาวที่สุดอยู่ในเดือนมกราคม อุณหภูมิต่ำที่สุด 2.5 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2542

ฝน

บริเวณจังหวัดพะเยาส่วนใหญ่มีปริมาณฝนเฉลี่ยประมาณ 1,000 – 1,300 มิลลิเมตร โดยที่บริเวณอำเภอเมืองมีปริมาณฝนตลอดปีประมาณ 1,151.4 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 115 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดคือเดือนสิงหาคม มีปริมาณฝนเฉลี่ย 215.0 มิลลิเมตร และฝนตกประมาณ 19 วัน ปริมาณฝนมากที่สุดใน 1 วัน วัดได้ 154.3 มิลลิเมตร เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2548

พายุหมุนเขตร้อน

พายุเขตร้อนที่มีโอกาสเคลื่อนผ่านเข้ามาในบริเวณจังหวัดพะเยา ส่วนมากมีแหล่งกำเนิดจากทะเลจีนใต้ และมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือด้านตะวันตก โดยเคลื่อนผ่านทางตะวันตกผ่านประเทศเวียดนามหรือลาวเข้าสู่ภาคเหนือของประเทศไทย จึงทำให้พายุอ่อนกำลังลงอยู่ในชั้นพายุดีเปรสชัน ซึ่งไม่ก่อให้เกิดความเสียหายเนื่องจากลมแรงมากนัก แต่จะทำให้มีฝนตกหนักมากจนเกิดน้ำท่วมฉับพลันได้ในบางพื้นที่ พายุมีโอกาสมเคลื่อนผ่านจังหวัดนี้ได้ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเป็นต้นไปจนถึงเดือนตุลาคม โดยเฉพาะช่วงตั้งแต่กลางเดือนสิงหาคมต่อเนื่องถึงต้นเดือนกันยายนเป็นช่วงที่พายุหมุนเขตร้อนมีโอกาสเคลื่อนเข้าสู่จังหวัดนี้ได้มากที่สุด

จากสถิติในคาบ 72 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2494-2565 มีพายุเคลื่อนผ่านจังหวัดพะเยาทั้งหมด 24 ลูก ซึ่งส่วนใหญ่มีกำลังแรงเป็นพายุดีเปรสชัน โดยเข้ามาในเดือนพฤษภาคม 1 ลูก (2532) เดือนกรกฎาคม 7 ลูก (2506, 2512, 2514, 2521, 2536, 2537, 2560) เดือนสิงหาคม 8 ลูก (2504, 2513, 2516, 2517, 2521, 2530, 2536, 2538) เดือนกันยายน 6 ลูก (2494, 2508, 2510, 2513, 2548, 2560) และเดือนตุลาคม 2 ลูก (2526, 2532)

ที่ตั้งของสถานีอุตุนิยมวิทยาพะเยา

สถานที่จัดทำขึ้นทั้งหมดนี้ได้มาจากผลการตรวจของสถานีตรวจอากาศพะเยา ซึ่งทำการตรวจสอบประกอบอุตุนิยมวิทยาต่าง ๆ แล้วส่งรายงานผลการตรวจไปยังกรมอุตุนิยมวิทยา เพื่อรวบรวมและจัดทำข้อมูลสถิติ ในคาบ 30 ปี ทำการตรวจสอบประกอบอุตุนิยมวิทยาวันละ 8 เวลา คือ 01.00, 04.00, 07.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 และ 22.00 น.

สถานีอุตุนิยมวิทยาพะเยา ตั้งอยู่หมู่ที่ 17 ถ.พหลโยธิน ต.ต๋อม อ.เมือง จ.พะเยา 56000 มีที่ทำการอยู่ในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัดพะเยา หรือละติจูด 19 องศา 08 ลิปดาเหนือ และลองจิจูด 99 องศา 54 ลิปดาตะวันออก อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 397 เมตร

หมายเหตุ

- สถิติภูมิอากาศที่เป็นค่าเฉลี่ยใช้ข้อมูล คาบ 30 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2534 – 2563
- สถิติภูมิอากาศที่มีค่าเป็นที่สุดใช้ข้อมูล ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 – 2565

ศูนย์ภูมิอากาศ กองพัฒนาอุตุนิยมวิทยา
กรมอุตุนิยมวิทยา
มกราคม 2566